Ja es pati laba biju, tad man visi labi bija...

● Biedrības "Preiļu rajona partnerība" koordinatore un nodibinājuma "Viduslatgales pārnovadu fonds" valdes locekle Valija Vaivode par dzīves galveno vērtību izvēlējusies labestību. Un cilvēki atsaucas. Foto: L.Kirilova

● Dejojošās Vaivodu ģimenes kopbilde pēdējo Dziesmusvētku laikā pēc pēdējā koncerta: no kreisās — Jurģis, Valija, Jānis, Marta un Māris. Emocijas acis un emocijas sirdis. Foto no V.Vaivodes personīgā albuma.

VALIJA VAIVODE lauž daļā sabiedrības iesikstējušos uzskatus, ka sieviete, kura dzīvo laukos, nevar izskatīties labi, jo, rau, viņai ir lopi, mājas, vēl ikdienas darbs, kad nav laika par sevi un savu smukumu domāt.
Jā, arī Valijai ir lauku mājas, ir pilna kūts ar govīm, kas jāslauc ritā un vakarā, ir ēst gatavošana, trauki mazgājami un tā tālāk. Tajā pašā laikā ikdienā viņa vienmēr sastopama ar glītu frizūru, koptām rokām, eleganti ģērbta. Un galvenais, tik dzīvīgi zibošām acīm, kas liekas kā divi nebeidzami enerģijas ladiņi.

Kā izdodas apvienot daudzos darba uzdevumus, mājas dzīves pienākumus un vienlaikus justies sievišķīgai, būt gādīgai sievai, lieliskai mammai un azartiskai dejotājai? Tie ir jautājumi, atbildes uz kuriem tuvā pavasara gaidās droši vien grībētu dzirdēt daudzas sievietes. Iespējams, ko sev noderīgu varēsiet smelties arī no sarunas ar biedrības "Preiļu rajona partnerība" koordinatori, "Leader" pasākumu administratori, nodibinājuma "Viduslatgales pārnovadu fonds" valdes locekli Valiju Vaivodi. "Preiļu rajona partnerība" viņai ir algas darbs jau kopš 2007. gada, bet ar "Viduslatgales pārnovadu fonda" izveidošanu sācies sirds darbs, kas piepildīts ar labdarību un citām sirsnīgām lietām. Kas bija pirms tam?

❑❑❑

Pirms tam Valijas biogrāfijā gadsimta ceturksnis atdots kultūrai. "Pēc profesijas esmu kultūras darbiniece — masu pasākumu režisore ar konservatorijas izglītību," viņa stāsta. "Kultūrā kopš astoņpadsmit gadu vecuma. Esmu strādājusi ar lielu atdevi, ar lielu aizrautību. Tas viss deva pieredzi attiecībās ar cilvēkiem, sadarbībā ar pašvaldībām. Man šķiet, ka toreiz sākto es daudzējādā ziņā turpinu arī tagad. Tikai vienu lielu atšķirību gan redzu. Strādājot kultūras jomā, tas bija nebeidzams vāveres ritenis — gada ritējumā pasākums pēc pasākuma, aizņemti vakari, naktis, svētku dienas. Tie bija nepadarāmi darbi. Tagad reizēm atceramies Jāņus tajā vai tajā gadā, kad bija jāriko pasākums un mazie bērni jāņem līdzi, vai Jaungada sagaidīšana visiem kopā kolhoza klubā. Vēlējos būt ar ģimenei, tāpēc vilku viņus sev līdzi. Nekas cits jau neatlika. Pašlaik arī ir daudz darbu, bet tas ir savādāk. Tu dari un padari, redzi rezultātu. Nevajag neko ņemt mājās līdzi.

Tomēr, kad atskatos uz tiem agrākajiem gadiem, man ir liels gandarījums, ka pasākumi un tradīcijas, ko savā laikā Rožupē ieviesu, vēl ir dzīvelīgas. Šo to varbūt vajadzētu mazlietiņ *uzfrišināt*, bet redzu, ka savulaik neesmu velti sākusi, ka tas nav izgaisis nebūtībā.

Sāku strādāt 1979. gadā Rožupes kultūras namā. Tad vēl bija spēcīgs kolhozs, kas mūs, pašdarbniekus, ļoti atbalstīja. Viena no manis aizsāktajām tradīcijām bija kāzu muzikantu saieti. Pētījām, izzinājām, organizējām, cēlām godā kāzu saimnieces un fotogrāfus, vedējpārus. Katram gadam bija sava tēma. No maza pasākuma šie saieti izauga par tādiem, ko apmeklēja cilvēku tūkstoši.

Jā, vēl Jurģu tirgus bija plašs un aizvien labi apmeklēts. Starp citu, tieši Jurģu tirgus pasākums bija mans konservatorijas laika diplomdarbs. Velak, 2000. gadā, ideju *aizvilku* sev līdzi uz Līvāniem, kur trīs gadus strādāju novada kultūras centrā. Tie nebija viegli gadi. Finansējums mazs, cik radoši varējām būt, cik izdomas bagāti, tik arī veiksmīgi viss izdevās."

❑❑❑

Valijai kultūras darbā ir kolosāla pieredze. Gan Rožupē, gan Līvānos viņa bija apkārtējo cilvēku novērtēta. Taču kādu brīdi uznāk pagurums. Ja vēl ikdienai pa vidu maisās lielākas un mazākas politiskās ambīcijas, tad ir laiks apstāties.

"Kad aizgāju no kultūras un 2007. gadā sāku darbu biedrībā "Preiļu rajona partnerība", varēju teikt paldies Dieviņam, ka tā viss notika. Man nav absolūti nekāda aizvainojuma, es neko nenožēloju un nevienam nepārmetu. Dzīve ir dzīve, tā visu sakārto un visus noliek savās vietās. Man toreiz droši vien bija laiks doties projām un sākt dzīvot citādi."

❑❑❑

Skaidrības labad uzreiz jāsaka, ka Valija nekur tālu projām no kultūras, pareizāk, pašdarbības nav aizgājusi. Kopā ar vīru Jāni viņa jau divdesmit piecus gadus dejo Rožupes vidējās paaudzes deju kolektīvā.

"Sākām kā jaunieši, līdz dejošana kļuva par mūsu sirdslietu. Tā ir sirdslieta arī mūsu trim bērniem, par ko abiem ar vīru liels prieks. Māris, Jurģis un Marta savulaik pabeidza Preiļu Valsts ģimnāziju, dejoja "Gaidā" un "Dancaros". Devās studēt un pa vienam vien pievienojās Jāņa Purviņa vadītajam kolektīvam "Ligo". Pirmais uz Rīgu devās studēt Māris, atsaucās aicinājumam un brīvajā laikā sāka dejot "Ligo". Drīz Jurģis aizbrauca mācities uz Jelgavu. Viņam tāpat nelikās traucējoši braukāt uz mēģinājumiem kopā ar brāli. Pēc pāris gadiem pa to pašu taciņu devās Marta, studēja Mūzikas akadēmija un dejoja, protams, "Ligo".

Vienmēr esam dzīvojuši laukos, mums ir zemnieku saimniecība. Skaidrs, ja tu brauc uz vairākām dienām projām, jāatrod kāds, kas to pieskatīs, kas ikdienas darbus apdarīs. Atceros, bērni bija pusaudžu vecumā, kad ar tēvu braucām uz Dziesmu svētkiem un simtprocentīgi paļāvāmies, ka mājās viss būs kārtībā. Viņi palaida mūs koncertceļojumos kopā ar deju kolektīvu — i govis slauca, i baroja, i ganīja. Apbrīnojama atbildība no jauniešiem!"

❑❑❑

Kad Valija sāk stāstīt par bērniem, viņas balss tembrs izmainās, piepildās ar maigumu un mīlestību.

"Visi trīs joprojām ir ļoti draudzīgi, ar mīlīgu kopības izjūtu. Par kādu īpašu audzināšanu nedomājām. Viss bija vienkārši — ja ko darījām, tad darījām visi kopā no ļoti mazām dienām. Nesen atcerējāmies kādu reizi pirms kārtējiem Dziesmu svētkiem, šķiet, Martiņas vēl nemaz nebija. Pats vasaras vidus, jābrauc uz svētkiem, bet mums šķūnī vēl ne kripatiņas siena. Brigadieris ierādīja pļaviņu, ko nopļāvām. Sausais siens jāved mājās, mēs ar Jāni abi ar dakšām, bet nav neviena, kas traktoru stūrētu. Sēdinājām "lielo" puisi, Mārim droši vien bija tikai kādi četri gadi, šo nemaz pie stūres redzēt nevarēja. Kamēr Māris skatās, ko tur mamma ar tēti dara, traktora stūre jau pagriezusies uz nepareizo pusi. Ak, kungs!..

Ziniet, mūsu laikos bērnu tiesību aizsardzības organizācijas vecākiem par tādu ricību galvu norautu. Un tas mani tracina. Ko mēs tagad audzinām? Bezatbildīgus, strādāt negribošus un strādāt neprotošus cilvēkus. Manējie nāca līdzi uz garajām biešu vagām, sadalījām katram pa gabaliņam, rikojām visādas sacīkstes, kamēr vaga izravēta. Kad tagad dzirdu, ka bērni negrib strādāt vai viņiem iestājies pusaudža vecums, ka šie nav valdāmi, es varu apgalvot, ka mūsu ģimenē tā nekad nav bijis. Un pusaudžu gadi bērniem pagāja vienā mirklī — palīdzot vecākiem, mācoties, dziedot, dejojot. Viņiem nebija laika radziņus audzēt. Domāju, viņi nejutās arī iegrožoti, brauca gan eskursijās ar klasesbiedriem, gan lustējās pa diskotēkām, gan skrēja peldēties, bet reizē iemācījās saprast, ka dzīve nav tikai vienas vienīgas izpriecas. Jaunajam cilvēkam ir jāsaprot, ka bez darba nekā nebūs."

Tagad Vaivodu bērni ir izauguši un iekārtojušies. Māris strādā banku nozarē. Jurģis kļuvis par būvnieku, firmā "Aerodium" būvē vēja tuneļus Ķīnā, Korejā, Indonēzijā un citur. Marta ir etnomuzikoloģe, vada Rīgā dzīvojošo Latgales jauniešu folkloras kopu "Ceidari", strādā Daugmalē un vienreiz nedēļā māca mūziku Jaunsilavu pamatskolas bērniem. Tēta un mammas mājas visi trīs joprojām uzskata par savējām, par miera ostu, reizi vai divas mēnesī noteikti atbrauc, vedina vecākus uz saviem koncertiem.

❑❑❑

Atsevišķs stāsts Valijai sanāktu par ceļojumiem, kas lieliākoties bijuši kopā ar Rožupes deju kolektīvu, kā arī par pašiem dejotājiem, ar kuriem kopā ne viens vien kurpju pāris noplēsts. Par to, kas darāms partnerībā un pārnovadu fondā, "Novadnieka" lasītāji noteikti zina no iepriekšējām publikācijām un uzzinās arī turpmāk.

"Te viss ir ļoti radoši. Darbs un ikdienas komunikācija ar cilvēkiem, informācijas gūzma, aizvien jaunas zināšanas. Nupat saņemta ziņa, ka "Preiļu rajona partnerības" iesniegtā attīstības stratēģija līdz 2020. gadam ir atbalstīta Zemkopības ministrija un atzīta kā viena no labākajām valstī. Mums iezīmētā nauda ir 1,6 miljoni eiro. Apmēram pēc mēneša varēsim sludināt projektu iesniegšanu. Dienas paiet, rakstot projektus Viduslatgales pārnovadu fonda aktivitātēm, gatavojoties akcijām. Drīz sāksies mazie granti, kas sabiedrībā iemantojuši lielu popularitāti.

Pēdējā laikā populārs kļūst brīvprātīgais darbs. Jauniešiem ir interese par to, arī par labdarību. Vai mēs tiešām gaidām samaksu par visu, ko kādreiz kādam esam palīdzējuši vai izdarījuši? Nebūt ne visu var pārvērst naudā. Jābūt ķēditei, lai mēs no mazotnes varētu iemācīt, kas ir labdarība un labestība, kas ir brīvprātība. Dodot citiem, mēs nepaliksim nabagāki, tikai bagātāki."

❑❑❑

"Kad tu ej cilvēkos, nevienam nav jāzina, ka esi agri cēlusies, smagi strādājusi vai vispār naktī negulējusi, jo govij saņēmusi teliņu. Es varu savākties," Valija teic kā atbildi uz jautājumu, kā viņai izdodas visu laiku tik labi izskatīties. "Nevari taču būt saigņojies un nošņurcis, ja tev preti sēž cilvēks, ar kuru tev jāruna, kuram jāpalīdz. Dzīvē vienmēr esmu bijusi optimiste un citiem to novēlu. Īstenībā jau nav arī par ko čikstēt, jo dzīve ir ļoti skaista, ja uz to skatās pozitīvi. Bērnībā mamma man bieži teica — ja es pati laba biju, tad man visi labi bija. Tā ir gudrība, kas mani ielikta un ko es vēlu saprast arī saviem bērniem."

L.Kirillova